

X Dactylodenia st-quintinii

Een nieuwe hybride voor Nederland

Mark Meijrink
Mark Engels

Bosorchis

Grote muggenorchis

Bosorchis met bestuiver

X *Dactylodenia st-quintinii*

Een nieuwe hybride voor Nederland

Vorig jaar werd deze hybride tussen de Grote muggenorchis (*Gymnadenia conopsea* s.l.) x Bosorchis (*Dactylorhiza maculata* subsp. *fuchsii*) al aangetroffen in een kalkgrasland door Mark Engels. Tot onze grote blijheid werd dit jaar opnieuw een bloeiend exemplaar aangetroffen. Een hybride tussen beide soorten werd in ons land tot op heden (nog) niet aangetroffen.

Intergenerische hybriden

Kruisingen (hybriden) tussen planten van twee verschillende geslachten noemt men, *intergenerische hybriden*. De reden dat deze vormen zeldzaam en bijzonder zijn heeft te maken met tal van reproductieve scheidingsmechanismen zoals bijvoorbeeld bestuivers.

Naamgeving

De naam is afgeleid van *Dactylorhiza* en *Gymnadenia*. De volledige naam luid: *X Dactylodenia st-quintinii* (Godfery) J. Duvign.

Verspreiding in Europa

Ook in de rest van Europa is deze hybride zeer zeldzaam. De hybride is in het verleden gevonden in: Vlaanderen, Frankrijk, Zwitserland, Duitsland, Polen, Engeland, Ierland en Schotland

Bestuivers

Net als bij veel planten zorgen insecten voor de bestuiving van orchideeën. Sommige soorten hebben een zeer specifieke relatie met hun bestuiver. Zo wordt de Grote muggenorchis voornamelijk bestoven door nachtvlinders en de Bosorchis door hommels. Dit is niet zonder reden. De lengte van het spoor bepaald in vele gevallen of een bestuiver bij de nectar (indien aanwezig) kan. De muggenorchis heeft namelijk een tamelijk lang en dun spoor (15mm lang). Hierdoor kunnen alleen nachtvlinders met hun lange roltong bij de nectar en krijgen zo stuifmeelklompjes opgeplakt. De bosorchis (spoor 5mm) "faked" de aanwezigheid van nectar door een soortgelijke geur te verspreiden. De hommels worden dus voor het lapje gehouden. Wanneer zij op een bloem landen en naar nectar zoeken krijgen zij stuifmeelklompjes opgeplakt op hun kop. Dus misschien heeft een bestuiver zich vergist of is een ander insect verantwoordelijk voor de hybride tussen Bosorchis en Grote muggenorchis.

Beschrijving plant

Vindplaatsinfo

Datum: 10-06-2009
Vegetatietype: Kalkgrasland (*Mesobromion erecti*)

Algemene beschrijving

Hybride met een muggenorchis-achtige habitus. De bladeren komen qua vorm en afmetingen overeen met Muggenorchis s.l. Deze zijn relatief lang, smal, overlans gevouwen en licht teruggekruld. De stengelbladen zijn bracteeachtig en liggen tegen de stengel aan. De bevlekking op de bladeren echter duidt op invloed van Bosorchis. De onderste bladeren beperken zich tot het onderste gedeelte van de stengel. De bloeiwijze is cilindervormig en ijl of losbloemige zoals bij Muggenorchis s.l. en relatief lang. De bloemen zijn duidelijk intermediair tussen beide oudersoorten. Er is sprake van een drie-lobbige lip. De zijlobben zijn (nagenoeg) niet teruggeslagen en bevatten een lusvormig honingmerk bestaande uit lijntjes. De lip is ondiep ingesneden. Het spoor is dun en gelijk of iets langer dan het vruchtbeginsel. In hetzelfde terrein is ook de spoorlengte van Bosorchis (5mm) en Muggenorchis (15mm) opgemeten. De bloeitijd valt samen met die van Grote muggenorchis (*Gymnadenia conopsea* s.l.).

Kenmerken plant

Hoogte: 41 cm

Bloeiaar: lengte 11 cm, breedte 2,5 cm

Bladeren: vijf

Afmetingen onderste bladeren: van onder naar boven, blad 1: 6,6 x 1,7 cm; blad 2: 11,3 x 1,9 cm; blad 3: 11,9 x 1,5 cm; blad 4: 11,3 x 1,2 cm; blad 5: 7,8 x 0,9 cm.

Stengelbladen: 4

Afmetingen stengelbladeren: van onder naar boven, blad 1: 4,5 x 0,8 cm; blad 2: 3,0 x 0,4 cm; blad 3: 2,6 x 0,3 cm; blad 4: 2,3 x 0,3 cm.

Lengte bracteeën: 16 mm

Lip: Dactylorhiza-achtige lip die duidelijk drielobbig is. Insnijding van de middenlob bedraagt ± 2 mm. Zijdelingse sepalen zijn niet teruggevouwen en staan licht omhoog onder een zeer kleine hoek. Het honingmerk is lusvormig en bestaat uit lijntjes. De grondkleur is zeer lichtroze /wit

Afmetingen lip: breedte 8mm

Spoorlengte: 10mm

Aantal bloemen: 48

Spoorlengte Grote muggenorchis: 15mm*

Spoorlengte Bosorchis: 5mm*

*opgemeten bij bovenstaande soorten die aanwezig waren in hetzelfde terrein

Habitus X *Dactylodenia st-quintinii*

IJle muggenorchis-achtige bloeiaar met bosorchis-achtige lip

Detail bloeiwijze

Summary

It is was 2008 when Mark Engel, a Dutch member of Dutch Society of European Orchids* (WEO) found a very peculiar looking plant in a substantial population of Fragrant Orchid (*Gymnadenia conopsea*). In the same nature reserve (calcareous grassland) Common Spotted Orchid does occur. Very soon it was clear that it concerned a hybrid. The features of the plant are intermediate between the earlier mentioned species. This year we were both very pleased to see that the plant was again present at it's site.

*Dutch name: Werkgroep Europese Orchideeën (WEO)

For more information about WEO see also:

<http://www2.knnv.nl/europese-orchideeen/>

Features

Height: 41 cm

Inflorescence: length 11 cm, width 2,5 cm

Leaves: 5

Dimensions lower leaves: from low to high, leaf 1: 6,6 x 1,7 cm; leaf 2: 11,3 x 1,9 cm; leaf 3: 11,9 x 1,5 cm; leaf 4: 11,3 x 1,2 cm; leaf 5: 7,8 x 0,9 cm.

Stem leaves: 4

Dimensions stem leaves: from low to high, leaf 1: 4,5 x 0,8 cm; leaf 2: 3,0 x 0,4 cm; leaf 3: 2,6 x 0,3 cm; leaf 4: 2,3 x 0,3 cm.

Length bracts: 16 mm

Lip: Dactylorhiza like lip that's visible three lobbed. The central lobe is clearly cut. Lateral sepals are not folded backwards and are placed under a slight angle. The lip is marked with a ω like shape which consists of small lines. The base color of the lip is white to whitish fauve.

Dimensions lip: width 8mm

Length spur: 10mm

Number of flowers: 48

Length spur Fragrant Orchid: 15mm*

Length spur Common Spotted Orchid: 5mm*

*measured on plants in the same nature reserve

Mark Meijrink

Lathumse Veerweg 5

6883 DC Velp (Gld)

m.meijrink@wur.nl

markmeijrink@gmail.com

Mark Engels

In de Molt 164

6269 EK Margraten

mark_engels@hotmail.com